

MÄLESTUSI KASARITSA

JAANI KOOLIST

○ JAKOB TEDER 1935. a. «Wõru Teatajas».

Mulle meeldis koolimaja ümbrus ja välimus. Kalma-mäele ronides tundsin enese nagu Munamäel olevat. Alamaal jalgade all kullendusid päikese loojangul järved, aga Võru linn paistis nagu peo päält.

Olles mõni nädal töötanud, leidsin siin ja sääal puudusi, mis koolitööd takistasid: koolilauad olid nagu pikad pulmalauad, mille taga kümme last reas istus. Pöördusin vallavalitsuse poole palvega muretseda kaheistmelisi koolipinke, kuid vallavalitsus leidis vanadki hääd olevat. Pöördusin siis talurahva komissari parun Maydellile palvega sundida vallavalitsust kohased pingid muretseda. Komissar rahuldaski minu palve ja kool sai 30 pinki. Samuti tuli nõutada koolile kapp.

Sel korral oli õpilaste arv umbes 63 ja nii hakkasin ma enesele abiõpetajat nõudma. Vallavolikogu oli sellele muidugi vastu, kuid koolivalitsus

oli poolt ja sundis vallavalitsust mulle abi valima. Abiks valiti Jaan Glockman 100-rublalise aastapalgaga. Esiti oli koolis päris hää kahekesi töötada. Et aga abi oli tubli napsutaja ja mõnikord paaril päevalgi kõrtsist koolitööle ei tulnud, pidin ma üksi kahe klassiga töötama. Aga olgu tähendatud, et esiti käisin ma ise ka Kirepi kõrtsis Glockmaniga joomas. Ära nähes, et joomine takistab koolitööd, hävitab tervist ja vähendab rahakukrut, hakkasin ise enese ja õpilaste kallal koolis karskustööd tegema. Pärast Glockmani lahkumist ei nõudnud ma enam enesele abi, vaid töötasin jälle üksi.

Palvetunde pidades leidsin orelit olevat koolile vajaliku, mispärast otsustasin selle koolile muretseda. Hakkasin palvetundidel orelit kasuks reklaami tegema ja orelit tähtsust selgitama. Rahvas suhtus sellesse umbusklikult.

Ostsin Tannil Kriisalt 100-rublalise orelit ja andsin talle vastu võlakohustuse 4-aastase maksu tähtajaga. Orel toodi 23. okt. 1896. a. koolimaja. T. Kriisa seadis ta ülesse. Rahvas oli orelist väga vaimustatud. Jõulu teisel pühäl sai orelit hääks korraldatud näitemüük ja kontsert, millest 127 rubla sisse tuli. Et võlg nii kergesti makstud sai ja Kriisalt kodus veel suurem 250-rublaline orel oli valminud, tekkis mõte orelit parema vastu ümber vahetada. Kriisa nõustuski sellega. Nii toodi suurem orel 1897. a. jaanuari alul. 6. jaanuaril mängisin ma palvetunnil juba ise uuel orelil. Järgmisel jõulupühäl korraldati teine näitemüük ja kontsert, mis tasus orelit võla 9 rubla puudujäägiga, mille vallavalitsus pärast tasus.

Juba esimesel aastal asutasin laulukoori. 1894. a. käisin kooriga Tartus üldlaulupeol. (Järg 4. lk.)

MÄLESTUSI KASARITSA JAANI KOOLIST

(Algas 3. lk.)

Tihti esinesin kooriga ka Rõuge kirikus, Võrus «Kandle» ja käsitööliste seltsis ning Kasaritsa Põllumeeste ja Rõuge karskuse seltsi pidudel. 1903. a. Kreutzwaldi 20. aasta surmapäeva mälestamiseks korraldatud laulupeol tuli Jaani koor võidulaulmises esimesele kohale.

Esimesel aastal takistas koolitööd suur laste puudumine, eriti laada- ja turupäevil. Et koolis magamise ruumid olid, siis nõudsin ma laste õõbimist koolis. Esiti olid mõned lastevanemad sellele vastu, kuid pärast nõustusi sellega.

Palvetundide lõpul soovitasin rahvale ajalehtede või kirjanduse lugemist. Sain vastuseks, et ajalehe keel olevat võõras, millest hästi aru ei saavat. Et kirjakeelt rahvale armsaks teha, oli vaja, et lastel õpperaamatud oleksid kirjakeelsed, nagu seda oli kooli lugemisraamat. Paari aasta kestel olid õpilastel juba kirjakeelsed õpperaamatud.

Olin tol ajal «vanaaja kuulmeistri» ja sundisin lapsi õppimisele ja korrale nurka seisma ja põlvili panemisega.

Vahel paitasin ka joonlauaga korrarikkujate peopesi. Kord käskisin üht poissi nurka, kuid ta punnis vastu. Ma võtsin ta siis rinnast kinni ja tassisin nurka seisma. Poisi isa kaebas mind kohtusse, et olevat tema lapse külge käed pannud ja teda raputanud. Asi oli Võru ülemtalurahva kohtus arutusel. Kohtunik K. Parts mõistis mu õigeks ja käskis isal kodus pojale veel «kibedaid anda», muidu kasvavat poisist vanematele kirs-tunael. Vist ei karistanud isa oma poega selle järele mitte, sest ta oli hiljem nii isale kui ümbruskonnale pahanduseks ja saadeti naisega omast elukohast välja.

Kui lahkusin Jaani koolist, on palju muutunud. Tugevad elujõulised noorurid on hallpääd ja minagi ühes nendega. Mõned on isegi mulda varisenud. Paljudest tolleaegsest koolimudilastest on korralikud riigikodanikud võrsunud ja mulle, hallpäisele õpetajale edasijõudmise ja korraliku eluga rõõmu valmistanud.

Ajalehest lühendatult
VÄINO TOLK